

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**«Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τη
συνεκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γενική
τάξη»**

**“A survey into teachers’ attitudes towards the inclusion of children
with special educational needs in the ordinary classroom”**

της
Λάμπρου Βασιλικής

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Η τριμελής επιτροπή:

1. ΓΑΛΑΝΤΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

2. ΜΗΤΣΙΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ Τ.Ε.Φ. Δ.Π.Θ.

3. ΚΑΒΑΛΙΩΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Τ.Ε.Φ. Δ.Π.Θ.

Κομοτηνή/Αθήνα 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σήμερα όλο και περισσότερο γίνεται λόγος για την κατάργηση των διαχωριστικών γραμμών και της περιθωριοποίησης που πηγάζει από τη διαφορετικότητα. Ο προσανατολισμός αυτός εντοπίζεται και στο εκπαιδευτικό γίνεσθαι με σταθερό το αίτημα για την από κοινού εκπαίδευση όλων των παιδιών, Α.Μ.Ε.Ε.Α. και μη, στη γενική τάξη του κανονικού σχολείου. Το αίτημα της συνεκπαίδευσης αποτελεί πλέον την κυρίαρχη εκπαιδευτική πολιτική για την άρση του αποκλεισμού και τη δημιουργία ενός «σχολείου για όλους». Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη συνεκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γενική τάξη. Για την εξέταση των συγκεκριμένων απόψεων το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 55 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, κυρίως από την περιοχή της Αττικής. Τα αποτελέσματα της μελέτης μας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί διατηρούν θετικές απόψεις και αντιλήψεις ως προς την προοπτική της συνεκπαίδευσης, πιστεύοντας πως ολόκληρος ο μαθητικός πληθυσμός μπορεί να επωφεληθεί από την εν λόγω πρακτική. Παράλληλα, τα ευρήματα δεν έδειξαν κάποια συνάφεια μεταξύ των θετικότερων απόψεων των εκπαιδευτικών και των ετών της εκπαιδευτικής τους προϋπηρεσίας, καθώς και της προηγούμενης διδακτικής τους εμπειρίας σε παιδιά με Ε.Ε.Α. Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί που διαθέτουν εξειδίκευση και επιμόρφωση σε θέματα Ειδικής Αγωγής παρουσιάζουν θετικότερες απόψεις ως προς τον θεσμό της συνεκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: συνεκπαίδευση, άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, απόψεις εκπαιδευτικών, γενική εκπαίδευση, ειδική εκπαίδευση.

Abstract

Nowadays, there is a strong discussion about the barriers occurring due to diversity in the field of Special Education. This orientation has become more and more present also in the educational field, where the past few years serious efforts have been done in order to prevent the exclusion of the children with special educational needs from the ordinary school and to provide them with a system of a common educational environment, which will be possible to accommodate the different needs of the whole student population. The so called inclusive education has now become the most powerful educational policy, in order to build a “school for all”. This survey aims to study primary teachers’ attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary classroom. The participants in this study were 55 primary educators from different schools, mostly of the suburban regions of Athens. The results have showed that teachers hold an overall positive attitude towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school, due to the fact that they believe that the whole student population can benefit from the inclusive practices. Moreover, the findings showed that there is no correlation between teachers’ attitudes and their previous educational experience or their previous experience in teaching children with S.E.N. Finally, this study indicates that teachers who have attended a long-term training in the field of Special Education were more positive as far as inclusive education is concerned.

Keywords: inclusion, children with special educational needs, teachers’ attitudes, general education, special education.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αβραμίδης, Η. & Διαλεκτάκη, Κ. (2010). Μεταβάλλοντας τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην ένταξη: Από την ιδεολογία της αυθεντίας στην αυθεντική εφαρμογή της συνεκπαίδευσης. Στο Ν. Πολεμικός, Μ. Καΐλα, Ε. Θεοδωροπούλου & Β. Στρογγυλός (Επιμ.). *Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες*, σσ. 211-229. Αθήνα: Πεδίο.
- Ainscow, M. (1998). Οργάνωση των σχολικών τάξεων συνεκπαίδευσης. Στο Ε. Τάφα, (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς*, σσ. 25-54. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Απόφαση του Συμβουλίου 93/136/ΕΟΚ, ΕΕ αριθ. L 56 της 9/3/93, σελ. 30.
- Barton, L. (2004). Η πολιτική της ένταξης (inclusion), στο Ζώνιου- Σιδέρη Α. (επιμ.). *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις: Θεωρία*, σσ. 55-68. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Bruder, M. B. (1996). Η λήψη μέτρων έγκαιρης παρέμβασης μέσω προγραμμάτων κοινοτικής ένταξης για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Χαρακτηριστικά μιας αποτελεσματικής θεραπευτικής παρέμβασης. *Εισηγήσεις του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής*, σσ. 36-64. Αθήνα: 2-4 Φεβρουαρίου.
- Γενά, Α. (1998). Βασικές αρχές για το ξεκίνημα της συνεκπαίδευσης στην Ελλάδα. Στο Ε. Τάφα (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς*, σσ. 231-245. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Δελλασούδας, Λ. Γ. (2005). *Σχολική ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Δράκος, Γ. (2011). *Σύγχρονα θέματα της Ειδικής Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Διάδραση.
- Elliot, S. N., Kratochwill, T.R., Littlefield-Cook, J. & Travers J. F. (2008). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία: Αποτελεσματική διδασκαλία, αποτελεσματική μάθηση*. Στο Μ. Σόλμαν & Φ. Καλύβα (Μετ.) και Α. Λεονταρή & Ε. Συγκολλίτου (Επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2000). Η εξέλιξη της Ειδικής Εκπαίδευσης. Από το ειδικό στο γενικό σχολείο. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (Επιμ.). *Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους*, σσ. 27-44. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2004). Η αναγκαιότητα της ένταξης: προβληματισμοί και προοπτικές. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (Επιμ.). *Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις*, σσ. 29-53. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ιωαννίδη, Β. (2006). *Εισαγωγή καινοτομιών στην Ειδική Αγωγή: Καινοτόμες παιδαγωγικές παρεμβάσεις για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κόμπος, Χ. (1984). *Η αρχή της ενσωμάτωσης στην εκπαίδευση*. Λευκωσία.
- Κόμπος, Χ. (1992). *Ο Θεσμός της ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στα Δημοτικά σχολεία και οι υποχρεώσεις της κοινωνίας και του κράτους*. Αθήνα: Βιβλία για όλους.
- Krantz, P. (1998). Χωριστή εκπαίδευση, συνεκπαίδευση, κοινωνικά κινήματα και επιστήμη. Στο Ε. Τάφα (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεροφοράς*, σσ. 71-87. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κυπριωτάκης, Α. (2001). *Μια παιδαγωγική, ένα σχολείο για όλα τα παιδιά: Σύγχρονες αντιλήψεις αγωγής και εκπαίδευσης των παιδιών με εμπόδια στη ζωή και στη μάθηση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λεξικό Τριανταφυλλίδη στο (<http://www.komvos.edu.gr>).
- Λιοδάκης, Δ. (2000). *Εκπαιδευτικά προγράμματα για τυφλούς*. Αθήνα: Ατραπός.
- Μαρκαντώνη, Σ. (2016). Πολιτικές εκπαιδευτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 62, 92-103.
- McClannahan, L. E. (1998). Η υποδομή της συνεκπαίδευσης παιδιών με αυτισμό. Στο Ε. Τάφα (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεροφοράς*, σσ. 154-167. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Meister, H. (2004). Βασικές παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές της ένταξης. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (Επιμ.). *Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις*, σσ. 69-85. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νάνου, Α. (2009). *Διαφοροποίηση και ευελιξία σε «ένα σχολείο για όλους»*. http://www.specialeducation.gr/files/A_Nanou.doc.
- Νόμος 1566/1985, ΦΕΚ Α' 167/30.09.1985. «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».

- Νόμος 2817/2000, ΦΕΚ Α' 78/14.03.2000. «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις».
- Νόμος 3699/2008, ΦΕΚ Α' 199/2.10.2008. «Ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Ρήγα, Α. Β. (1998). Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών για τη συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς ειδικές ανάγκες. Στο Ε. Τάφα (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεροφοράς*, σσ. 260-279. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Saleh, L. (1998). Ο θετικός ρόλος των δασκάλων στη συνεκπαίδευση. Στο Ε. Τάφα (Επιμ.). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεροφοράς*, σσ. 55-69. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σούλης, Σ. (2006). *Παιδαγωγική της ένταξης. Από το «σχολείο του διαχωρισμού» σε ένα «σχολείο για όλους»*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Σούλης, Σ. (2013). *Εκπαίδευση και αναπηρία*. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με.Α).
- Στασινός, Δ. (1991). *Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τάφα, Ε. (1997). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Τζουριάδου, Μ., Κουτσού, Σ., Κυδωνιάτου, Ε., Σταγιόπουλος, Π., Σταθοπούλου, Ρ., & Τζελέπη Θ. (2001). Ο θεσμός των ειδικών τάξεων: Δομή ένταξης ή περιθωριοποίησης παιδιών με ειδικές ανάγκες. Στο Τζουριάδου (Επιμ.), *Πρώιμη παρέμβαση. Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*, σσ. 22-34. Θεσσαλονίκη, Προμηθεύς.
- Thomas, D. & Woods, H. (2008). *Νοητική καθυστέρηση, θεωρία και πράξη*. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη & Ε. Ντεροπούλου-Ντέρου (Επιμ.), Αθήνα: ΤΟΠΟΣ.
- Τσιναρέλης, Γ. (1993). Η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μύθοι και πραγματικότητα. *Επειδή η διαφορά είναι δικαίωμα*, 46-47, 18-29, Θεσσαλονίκη, Εταιρεία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος.

- UNESCO (1994). *Διακήρυξη της Σαλαμάνκα και πλαίσιο δράσης για την Ειδική Αγωγή*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.
- Watkins, A. (ed.) (2003). *Αρχές-Κλειδιά της Ειδικής Αγωγής*. Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. Γ6/102357/ΦΕΚ 1319 τ.β./ της 10/10/2002. «Ένταξη φοίτηση και αποφοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους των σχολείων Ειδικής Αγωγής και τα τμήματα Ένταξης».
- Χαραμής, Π. (2000). Ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στην εκπαίδευση: Το ζήτημα της αξιολόγησης. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (Επιμ.). *Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους*, σσ. 145-163. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Χαρούπιας, Α. (2003). *Η ισότιμη συνεκπαίδευση (inclusion)*. Ανακτήθηκε από http://epeaek.ncsr.gr/library_attach.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Ainscow, M. (1997). Towards inclusive schooling. *British Journal of Special Education*, 24(1), 3-6. Doi: 10.1111/1467-8527.00002.
- Ainscow, M. (2004). Special needs through school improvement: School improvement through special needs. In Mitchell, D. (ed.). *Special educational needs and inclusive education: Major themes in education*, Vol. II, pp.265-279. New York: RoutledgeFalmer.
- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: what are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109-124. Doi: 10.1007/s10833-005-1298-4.
- Anastasiou, D. & Kauffman, J.M. (2011). A Social Constructionist Approach to Disability: Implications for Special Education. *Exceptional Children*, 77(3), 367-384. Doi: <https://doi.org/10.1177/001440291107700307>.
- Avramidis, E., Bayliss, P. & Burden, R. (2000a). A survey into mainstream teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school in one local educational authority. *Educational Psychology*, 20(2), 193-213. Doi: 10.1080/713663717.

- Avramidis, E., Bayliss, P. & Burden, R. (2000b). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school. *Teaching and Teacher Education*, 16(3), 277-293. Doi: 10.1016/S0742-051X(99)00062-1.
- Avramidis, E., Bayliss, P. & Burden, R. (2002). Inclusion in action: An in-depth case study of an effective inclusive secondary school in the south-west of England. *International Journal of Inclusive Education*, 6(2), 143-163. Doi: 10.1080/13603110010017169.
- Avramidis, E. & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of the literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17, 129-147. Doi: 10.1080/08856250210129056.
- Avramidis, E. & Kalyva, E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European Journal of Special Needs Education*, 22(4), 367-389. Doi: 10.1080/08856250701649989.
- Bacon, E. H. & Schulz, J. B. (1991). A survey of mainstreaming practices. *Teacher Education and Special Education*, 14(2), 144-149. Doi: 10.1177/088840649101400211.
- Batsiou, S., Bebetos, P., Panteli, P. & Antoniou, P. (2008). Attitudes and intention of Greek and Cypriot primary education teachers towards teaching pupils with special educational needs in mainstream schools. *International Journal of Inclusive Education*, 12(2), 201-219. Doi: 10.1080/13603110600855739.
- Beh-Pajooh, A. (1992). The effect of social contact on college teachers' attitudes towards students with severe mental handicaps and their educational integration. *European Journal of Special Needs Education*, 7(2), 231-236. Doi: 10.1080/0885625920070201.
- Berryman, J. D. (1989). Attitudes of the public toward educational mainstreaming. *Remedial and Special Education*, 10(4), 44-49. Doi: 10.1177/074193258901000408.
- Booth, T., Ainscow, M., Black-Hawkins, K., Vaughan, M. & Shaw, L. (2000). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. Bristol: CSIE.
- Bowe, F. (2005). *Making inclusion work*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

- Bowman, I. (1986). Teacher-training and the integration of handicapped pupils: some findings from a fourteen nation Unesco study. *European Journal of Special Needs Education*, 1(1), 29–38. Doi: 10.1080/0885625860010105.
- Carrington, S., Robinson, R. (2004) A case study of inclusive school development: a journey of learning. *The International Journal of Inclusive Education*, 8(2), 141-153. Doi: 10.1080/1360311032000158024.
- Center, Y. & Ward, J. (1987). Teachers' attitudes towards the integration of disabled children into regular schools. *Exceptional Child*, 34(1), 41–56. Doi: 10.1080/0156655870340105.
- Cochran, H. K. (1997). *The development and psychometric analysis of the Scale of Teachers' Attitudes toward Inclusion (STATIC)*. Doctoral dissertation. The University of Alabama , Tuscaloosa.
- Coles, C. & Zsargo L. (1998). Conductive education: Towards an 'educational model'. *British Journal of Special Education*, 25(2), 70-74. Doi: 10.1111/1467-8527.t01-1-00060.
- Culham, A. (2003). Deconstructing normalisation: clearing the way for inclusion. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 28(1), 65-78. Doi: 10.1080/1366825031000086902.
- Dickens-Smith, M. (1995). *The Effect of Inclusion Training on Teacher Attitude towards Inclusion*. ERIC Document No. ED 332 802. Ανακτήθηκε από http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/13/d1/99.pdf.
- Dunn, L. M. (1968). Special Education for the Mildly Retarded-Is Much of It Justifiable? *Exceptional Children*, 35 (1), 5-22. Doi: 10.1177/001440296803500101.
- Fisher, C., A. (2007). Creating a Discourse of Difference. *Education, citizenship and social justice*, 2(2), 159-192. Doi: 10.1177/1746197907077049.
- Forlin, C. (1995). "Educators" beliefs about inclusive practices in Western Australia. *British Journal of Special Education*, 22(4), 179–185. Doi: 10.1111/j.1467-8578.1995.tb00932.x.
- Forlin, C., Douglas, G. & Hattie, J. (1996). Inclusive practices: How accepting are teachers? *International Journal of Disability, Development and Education*, 43(2), 119-133. Doi: 10.1080/0156655960430203.

- Forlin, C. (2001). Inclusion: Identifying potential stressors for regular class teachers. *Educational Research*, 43(3), 235-245. Doi: 10.1080/00131880110081017.
- Gartner, A. & Lipsky, D.K. (1987). Beyond special education: Toward a quality system for all students. *Harvard Educational Review*, 57, 123-157. Doi: 10.17763/haer.57.4.kj517305m7761218.
- Hehir T. & Katzman, L. (2012). *Effective Inclusive Schools*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Heiman, T. (2004). Teachers coping with changes: Including students with disabilities in mainstream classes: An international view. *International Journal of Special Education*, 19(2), 91-103.
- Horne, M. D. & Ricciardo, J. L. (1988). Hierarchy of responds to handicaps. *Psychological Reports*, 62, 83–86. Doi: 10.2466/pr0.1988.62.1.83.
- Hsien, M. L. W. (2007). Teacher attitudes towards preparation for inclusion: In support of a unified teacher preparation program. *Postgraduate Journal of Education Research*, 8(1), 49-60.
- Janney, R. E., Snell, M. E., Beers, M. K. & Raynes, M. (1995). Integrating children with moderate and severe disabilities into general education classes. *Exceptional Children*, 61(5), 423-439. Doi: 10.1177/001440299506100503.
- Jansen, W. S., Otten, S., Van Der Zee, K. I. & Jans, L. (2014). Inclusion: Conceptualization and measurement. *European Journal of Social Psychology*, 44, 370-385. Doi: 10.1002/ejsp.2011.
- Johnstone, D. (2001). *An introduction to disability studies*. London: Fulton.
- Kalyva, E., Gojkovic, D. & Tsakiris, V. (2007). Serbian teachers' attitudes towards inclusion. *International Journal of Special Education*, 22(3), 31-36.
- Kauffman, J. M. (1993). How we might achieve the radical reform of special education. *Exceptional Children*, 60, 6-16. Doi: 10.1177/001440299306000102.
- Kauffman, J. M. & Hallahan, D. P. (1995). Full inclusion in historical context. In J.M. Kauffman & D.P. Hallahan (Eds.), *The Illusion of full inclusion*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Kavaliotis, P. (2017a). Accurate Diagnosis of the Syndrome in Children with Autism Spectrum Disorders and Parents' Resilience. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 7(1), 218-228. Doi: 10.5539/jedp.v7n1p218.

- Kavaliotis, P. (2017b). Investigation of the Correlation of Family Resilience of Parents with a Child with Autism Spectrum Disorders, Parenting Stress and Social Support. *International Journal of Psychological Studies*, 9(2), 1-15. Doi: 10.5539/ijps.v9n2p1.
- Kavaliotis, P. (2017c). Religion and Resilience of Parents with a Child with Autism Spectrum Disorders. *International Journal of Psychological Studies*, 9(2), 16-25. Doi: 10.5539/ijps.v9n2p16.
- Kellegrew, D. H. (1995). Integrated school placements for children with disabilities. In R.L. Koegel & L.K. Koegel (Eds.). *Strategies for initiating positive interactions and improving learning opportunities*. Baltimore: Brooks.
- Koutrouba, K., Vamvakari, M. & Theodoropoulos, E. (2008). SEN students' inclusion in Greece: Factors influencing Greek teachers' stance. *European Journal of Special Needs Education*, 23(4), 413-421. Doi: 10.1080/08856250802387422.
- Leatherman, J. M. & Niemeyer, J. A. (2005). Teachers' attitudes toward inclusion: factors influencing classroom practice. *Journal of Early Childhood Teacher Educators*, 26(1), 23–36. Doi: 10.1080/10901020590918979.
- Lifshitz, H., Glaubman, R. & Issawi, R. (2004). Attitudes towards inclusion: The case of Israeli and Palestinian regular and special education teachers. *European Journal of Special Needs Education*, 19(2), 171–190. Doi: 10.1080/08856250410001678478.
- Lindroos, O. & Ovregard, H. (2005). *ACCESS: How to promote the inclusion of disabled people in the international youth activities*. Brussels: Youth Forum Jeunesse.
- Lindsay, G. (2004). Inclusive education. A critical perspective. In Mitchell, D. (ed.). *Special educational needs and inclusive education: Major themes in education*, Vol. II, pp. 11-30. New York: RoutledgeFalmer.
- Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusion/mainstreaming. *British Journal of Educational Psychology*, 77(1), 1-29. Doi: 10.1348/000709906X156881.
- Lipsky, D. K. & Gartner, A. (1996). Inclusion, school restructuring and the remaking of American society. *Harvard Education Review*, 66(4), 762-796. Doi: 10.17763/haer.66.4.3686k7x734246430.
- Loukeris, D., Verdis, A., Karabatzaki, Z., Syriou, I. (2009). Aspects of the effectiveness of the Greek holoimero ('all-day') primary school. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 14(2), 161-174.

- Lovey, J. (1998). *Supporting special educational needs in secondary school classroom*. London: Fulton Publications Ltd.
- Michailakis, D. (2003). The Systems Theory Concept of Disability: one is not born a disabled person, one is observed to be one. *Disability & Society*, 18(2), 209-229. Doi: 10.1080/0968759032000044184.
- Mittler, P. (2000). *Working Towards Inclusive Education*. London: David Fulton Publishers.
- Nirje, B. (1969). The Normalization Principle and Its Human Management Implications. *The International Social Role Valorization Journal*, 1(2), 19-23.
- Norwich, B. (2000). Inclusion in education: From concepts, values, and critique to practice. In Daniels, H. (ed.). *Special education re-formed. Beyond rhetoric?*, pp. 5-30. London: Routledge Falmer Press.
- Papadopoulou, D., Kokaridas, D., Papanikolaou Z. & Patsiaouras, A. (2004). Attitudes of Greek physical education teachers toward inclusion of students with disabilities. *International Journal of Special Education*, 19(2), 104-111.
- Peters, S. J. (2007). "Education for All?" A Historical Analysis of International Inclusive Education Policy and Individuals With Disabilities. *Journal of Disability Policy Studies*, 18(2), 98-108. Doi: 10.1177/10442073070180020601.
- Reiter, S. (2000). Society and disability: A model of support in special education and rehabilitation. *Focus on Exceptional Children*, 32(8), 1-14.
- Scruggs, T. E. & Mastropieri, M. A. (1996). Teacher perceptions of mainstreaming/inclusion. *Exceptional Children*, 63, 59-74. Doi: 10.1177/001440299606300106.
- Scruggs, T. E. & Mastropieri, M. A. (2004). Teacher perceptions of mainstreaming/inclusion 1958-1995. In Mitchell, D. (ed.). *Special educational needs and inclusive education: Major themes in education*, Vol. II, pp. 379-400. New York: RoutledgeFalmer.
- Sebba, J. & Ainscow, M. (1996). International developments in inclusive setting: mapping the issues. *Cambridge Journal of Education*, 26(1), 1-9. Doi: 10.1080/0305764960260101.

- Shimman, P. (1990). The impact of special needs students at a further education college: A report on a questionnaire. *Journal of Further and Higher Education*, 14(1), 83–91. Doi: 10.1080/0309877900140307.
- Shore, L. M., Randel, A. E., Chung, B. G., Dean, M. A., Holcombe Ehrhart, K. & Singh, G. (2011). Inclusion and Diversity in Work Groups: A Review and Model for Future Research. *Journal of Management*, 37(4), 1262-1289. Doi: 10.1177/0149206310385943.
- Skrtic, T. M. (1995). Deconstructing/reconstructing public education: Social reconstruction in the postmodern era. In T. M. Skrtic (Ed.). *Disability and democracy: Reconstructing (special) education for postmodernity*, pp. 233-273, New York, NY: New York Teachers College Press.
- Soodak, L.C., Podell, D.M. & Lehman, L.R. (1998). Teacher, student and school attributes as predictors of teachers' responses to inclusion. *Journal of Special Education*, 31(4), 480-497. Doi: 10.1177/002246699803100405.
- Stephens, T. & Brawn, B. L. (1980). Measures of regular classroom teachers' attitudes toward handicapped children. *Exceptional Children*, 46, 292–294. Doi: 10.1177/001440298004600411.
- Subban P. & Sharma, U. (2006). Primary school teachers' perceptions of inclusive education in Victoria, Australia. *International Journal of Special Education*, 21(1), 42-52.
- Valeo, A. (2008). Inclusive education support systems: Teacher and administration views. *International Journal of Special Education*, 23(2), 8-16.
- Van-Reusen, A. K., Shoho, A. R. & Barker, K. S. (2000). High school teacher attitudes toward inclusion. *High School Journal*, 84(2), 7-20.
- Vislie, L. (2003). From integration to inclusion: Focusing global trends and changes in the Western European societies. *European Journal of Special Needs Education*, 18(1), 17-35. Doi: 10.1080/0885625082000042294.
- Warnock Report (1978). *Report of the Committee of Enquiry into the education of Handicapped children and young people*. London: Her Majesty's stationary office.
- Warren, C. & Alston, A.J. (2004). An Analysis of the Barriers and Benefits to Diversity Inclusion in North Carolina Secondary Agricultural Education Curricula. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 54(1), 34-47.

- Wilkins, T. & Nietfeld, J. L. (2004). The effect of a school-wide inclusion training programme upon teachers' attitudes about inclusion. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 4(3), 115-121. Doi: 10.1111/j.1471-3802.2004.00026.x.
- Wolfensberger, W. (1972). *Normalization*. Toronto: National Institute on Mental Retardation.
- Zigler, E. & Muenchow, S. (1992). *Head Star: The inside story of America's most successful educational experiment*. New York: Basic Books.
- Zoniou-Sideri, A. & Vlachou, A. (2006). Greek teachers' belief systems about disability and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 10(4-5). Doi: 10.1080/13603110500430690.